
Петар II Петровић Његош
ДЕЛА

Издавач
НЕВЕН,
Лагумска 14, Земун
11080 Београд

За издавача
Мико Јеремијевић

Техничка припрема
Дејан Младеновић

Пласман
тел./факс: 011 21 00 432

Штампа
Невен, Београд

Тираж
500 примерака

ISBN 978-86-7842-356-7

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1
821.163.41-2
821.163.41-3
821.163.41-6

ПЕТРОВИЋ Његош, Петар II, 1813-1851

Дела / Петар II Петровић Његош. – Земун : Невен, 2016 (Београд :
Невен). – 1118 стр. ; 24 cm

Тираж 500. – Садржај: Луча микроkozма ; Огледало српско ; Горски
вијенац ; Лажни цар Шћепан Мали ; Свободијада ; Глас каменштака ;
Пјесме ; Преводи ; Проза ; Изабрана писма.

ISBN 978-86-7842-356-7

COBISS.SR-ID 223798284

Петар II Петровић Његош

ДЕЛА

НЕВЕН

ЛУЧА МИКРОКОЗМА

ПОСВЕЋЕНО

Г. С. МИЛУТИНОВИЋУ

(На Цетињу 1. маја 1845.)

Да, свагда ми драги наставниче,
српски пјевче небом осијани,
задатак је см'јешни људска судба,
људски живот сновидјење страшно!
Човјек изгнат за врата чудествах, 5
он сам собом чудо сочињава;
човјек бачен на бурну брежину
тајном руком смјелога случаја,
сиромашан, без надзиратеља,
под влијањем тајнога промисла, 10

он се сјећа прве своје славе,
он снијева пресретње блаженство;
ал' његови снови и сјећања
крију му се јако од погледа,
бјеже хитро у мрачним врстама 15
у љетопис опширни вјечности;
само што му тамнијем проласком
траг жалости на душу оставе,
те се трза бадава из ланца,
да за собом проникне мрачности. 20

Човјек бачен под облачну сферу –
прима л' овдје оба зачатија?
Је л' му овдје двострука колевка?
Је л' му земља творцем одређена
за наказу какву таинствену, 25
ал' награду бурну и времену,
ал' расадник духовног блаженства?
Ах, ово је највиша таина
и духовне најстрашније буре –
овога су у гробу кључеви. 30

Колико сам и колико путах,
дубокијем заузет мислима
у цвијетно лоно природино,

хранећи се питателним соком
из ње сисе голе и прелесне, 35
матер штедру запитива смјело
рад чеса је творац сатворио:
ради л' ћеце своје многобројне?
али ћецу за ње удовољства?
ал' обоје једно рад другога? 40

Но времена питателница ми,
окићена цвијетним временом,
окруњена сунчаним зракама,
али власе цвијетне плетући,
бисерном их росом насипљући 45
при игрању свјетлокосих звјездах,
– да дичнија на јутро изиде
пред очима свога владаоца –
на сва моја жарка љубопитства
смијехом ми одговара њеним. 50

Колико сам и колико путах
свод плаветни неба свештенога,
брилијантним засијат сјеменом,
заклињао душом запаљеном
да ми свету открије таину: 55
али га је творац украсио,
велику му књигу отворио,
да твар слави творца и блаженство
ал' да човјек на ње листу чита
ништавило прекомјерно своје? 60

С внимањем сам земаљске мудраце
вопрошава о судби човјека,
о званију његовом пред Богом;
но њихове различне доказе
непостојност колеба ужасна: 65
све њих мисли наједно сабране
друго ништа не представљају ми
до кроз мраке жедно тумарање,
до нијеомог једног нарјеченија,
до погледа с мраком уташена. 70

Сном је човјек успаван тешкијем,
у ком види страшна привидјења,
и једва се опредјелит може

да му биће у њима не спада.
Он помисли да је неке путе 75
од сна овог ослободио се;
ах, његове преварне надежде:
он је тада себе утопио
у сна царство тврђе и мрачније
и на позор страшни сновидјења! 80

Хитрост му је и лукавство дато
само теке да је член достојни
на земаљски сајам несмислени;
воље му је основ положена 85
на крилима непостојаности;
жеља му је страстих ужаснијех
побудитељ, руковођа сл'јепи;
злоћа, завист, адско насљедије,
ово чојка ниже скота ставља, –
ум га, опет, с бесмртнима равни! 90

У временом и бурном жилишту
човјеку је срећа непозната –
права срећа, за ком вјечно трчи;
он јој не зна мјере ни границе: 95
што се више к врху славе пење,
то је виши среће непријатељ.
Наша земља, мати милионах,
сина једног не мож' вјенчат срећом:
самовлацем кад постане њеним,
тад наздрави чашом Херкуловом. 100

Наше жизни прољеће је кратко,
знојно љето за њиме сљедује,
смутна јесен и ледена зима;
дан за даном вјенчаје се током, 105
сваки нашом понаособ муком:
нема дана који ми желимо,
нит' блаженства за којим чезнемо.
Ко ће вјетар луди зауздати?
ко л' пучини забранит кипјети?
ко л' границу жељи назначити? 110

У чојка је један храм воздвигнут,
зла обитељ туге и жалости;
сваки смртни на земљи рођени
овом мрачном обитељу влада

под које се сводом отровнијем 115
 мученија времена гњијезде.
 Ово грко наследије људско
 човјек чојку, човјек себи дава,
 најсретњи га из ништа стварају
 ради смртне тужне армоније. 120

Човјек орган доста слаби има
 да изрази своје чувстовање,
 зато знаке различите дава,
 различита тјелодвиженија, 125
 умна чувства да објелодани;
 но сви наши слаби изговори
 и сва наша слаба чувстовања,
 спрам онога што би шћели казат,
 нијемо су сплетно нарјечије
 и клапњање душе погребене. 130

С точке сваке погледај човјека,
 како хоћеш суди о човјеку –
 тајна чојку човјек је највиша.
 Твар је творца човјек изабрана!
 Ако исток сунце св'јетло рађа, 135
 ако биће ври у луче сјајне,
 ако земља привиђење није,
 душа људска јесте бесамртна,
 ми смо искра у смртну прашину,
 ми смо луча тамом обузета. 140

О свевишњи творче непостижни!
 У човјека искра беспредјелног
 ума твога огледа се св'јетла,
 ка свод један од твоје палате
 што с' огледа у пучину нашу; 145
 дан ти свјетлост круне показује,
 ноћ порфире твоје таинствене,
 непоњатна чудества дивотах;
 твар ти слаба дјела не постиже,
 само што се тобом восхићава. 150

Питагоре и ти Епикуре,
 зли тирјани душе бесамртне,
 мрачан ли вас облак покријева
 и све ваше посљедоватеље!
 Ви сте људско име унизили 155

и званије пред Богом човјека
једначећ га са бесловесношћу,
небу грабећ искру божествену,
с којег је скочила огњишта,
у скотско је селећи мртвило. 160

Будалама кад би вјеровали,
поете су покољење лудо.
Нашу сферу да ноћ не полази,
би л' овако лице неба сјало?
Без остријех зубах ледне зиме, 165
би л' топлоте благод познавали?
Без будалах тупога погледа,
би л' умови могли блистат св'јетли?
Свемогућство светом тајном шапти
само души пламена поете. 170

Све дивоте неба и небесах,
све што цвјета лучем свештенијем,
мирови ли ал' умови били,
све прелести смртне и бесмртне –
што је скупа ово свеколико 175
до општега оца поезија?
Званије је свештено поете,
глас је његов неба влијаније,
луча св'јетла руководитељ му,
дијалект му величество творца. 180

Дивни пјевче српске народности,
бич си судбе веће испитао, –
свијет жељи не зна угодити.
Судба ти је и моја позната;
мислим, нејма подобне на земљи: 185
до вратах сам изника тартара,
ад на мене са проклетством риче,
сва му гледам гадна позоришта;
ал' на судбу викати не смијем –
надежда ми вољом творца блиста! 190

Ја од тебе јоште много иштем:
да поставиш у пламтеће врсте,
пред очима Српства и Славјанства,
Обилића, Ђорђа и Душана,
и јошт кога српскога хероја; 195
да прогрмиш хулом страховитом

на Вујицу, Вука, Вукашина,
 богомрске Српства отпаднике –
 злоћа њима мрачи име Срба,
 тартар им је наказа малена! 200

I

Тешко ли се у полет пуштати
 на лађици крилах распетијех,
 без кормила и без руковође,
 у бескрајни океан воздушни, 5
 ће су сунца само капље св'јетле,
 а мирови једва видне искре;
 ће ужасне буре господствују,
 ока смртну отворит не дају,
 већ га гоне у мрачно жилиште,
 Бог зна каквом судбом назначено. 10

Правдо, руком творца освештана,
 ти које је име свуда свето
 до границе зраках свијетлијех,
 заштити ме штитом могућијем 15
 од олујах корабљекрушнијех!
 Ево жртва с олтара чистог!
 Не даду јој право к небу ићи,
 на кога је славу сажежена.
 Поклоника виђи сирوماха
 како плови морем к светилишту: 20

готово је смрзнут побожношћу,
 носи завјет на олтар вишњега;
 на њ се буре с јарошћу пуштају,
 ћерају га тамо и овамо, 25
 мучећи га стравом погибије,
 док га баце у бездну кипећу.
 Бог убио ту беспутну силу
 која твоје попире законе,
 која пуни мраком и ужасом
 наш оризонт и нашу судбину! 30

У ноћ, страшном буром разјечану,
 сину мени зрака пред очима
 и глас зачух кано глас ангела:

„Ја сам душе твоје помрачене
зрака сјајна огња бесмртнога: 35
мном се сјећаш шта си изгубио;
бадава ти ватрени поете
сатварају и кличу богиње:
ја једина мраке проницавам
и допирем на небесна врата.“ 40

Пој ми дакле, бесамртна твари,
страшно твоје с неба паденије
и времено твоје заточење
у јудоли туге и жалости!
Каква те је сила нечестива 45
да сагр’јешииш Богу превластила,
да вјечнога попиреш законе?
Што је јарост бесмртнога творца
на зло твоје толико ражегло?
Причај мени тужну твоју судбу! 50

Ах, страшнога твога паденија!
Ах, ужаса што смртне постиже!
Тужнога смо мученија жертва
рад погубног тога преступлења.
Забораве сан те обузео, 55
ти си прво блажено битије
и источник бесамртне среће,
рајска поља, вјечито блаженство,
животворни поглед створитеља
заборави несрећној предала. 60

Истргни се, искро божествена,
из наручја мрачне владалице,
подигни се на свијетла крила,
распали се пламом бесмртности,
скини мене са очих мојијех 65
непрозрачну смртности завјесу,
тупе моје отргни погледе
од метежа овог ништожнога,
уведи их у поља блажена,
у творењем освештаном храму, 70

– да опширну видим колијевку
у којој се вјечност одњихала,
из које је у крила удрила,
у бескрајни простор улећела,